UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini, ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Testamentvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

Visual Library

pitatio magis respiciat voluntatis vel passionis impetum.

TENTATIO.

[1] TENTARE, secundũ Tho. secunda secundæ.q. 97. est capere experimẽtum de re aliqua, vt aliquid sciatur, ideò si mala intentione hoc fiat, erit peccatũ mortale, vel veniale, iuxta qualitatem finis: vt si tentat ad præcipitandum in aliquod male graue, corporale, vel spirituale, erat mortale: quia materia perniciosa est valdè.

[2] TENTARE Deum, id est, explorare Dei potentiam, scientiam, vel volũtatem, mortale est, ex suo genere: quia diuinę excellẽtiæ irreuerẽtia exhibetur dubitando de ea, & hoc quando quis hoc intendit absq; rationabili causa. Si enim quis humiliter, & ex rationabili causa quæreret à Deo, (vt fecêre Apostoli quęrẽtes signa) quia nõ adest dubitatio, sed adest necessitas, nõ esset peccatum, nec cõtra religionem, sed benè velle scire voluntatẽ Dei, & eius posse, & scire, sine rationabili causa, absq; irreuerentia nõ est: vt si quis possit scire præcepta Dei ex scriptura, vel à docente, & vult per reuelationẽ scire, & huiusmodi. Veniale autẽ est ex imperfectione actus, vel quãdo nõ adest intentio tentãdi Deũ, sed ex simplicitate, & in consideratione fit. Tentare etiã dicitur Deus hoĩes, sicut tentauit Abrahã, non propter ignorantiam, nec ad malum, sed ad bonum semper finem.

TESTAMENTVM.

[1] TESTAMENTVM est voluntatis nostræ iusta sentẽtia de eo, quod quis vult post mortẽ fieri, cum hæredis institutione: secundũ Pan. in ru. de testa. Ex hoc patet, quod qui filiũ sine causa exhæredat, eius voluntas seruari non debet: quia nõ est iusta sententia. c. si quis. 13. q. 2. Vel si mandet corpus suum canibus iactari: quia est contra pietatem. l. conditiones. ff. de cõditio. insti. & tunc seruari nõ debet. Item si prætermittatur hæres, non valet insti. de lega. §. ante hæredis. Differt autem à codicillo, & donatione. Non etiã est curandum de verbis testatoris, dũmodò cõstet de eius vltima voluntate. C. eo. tit. l. fi. Nec compræhẽdit donationem causa mortis, quæ est quasi quædam vltima voluntas.

[2] OMNES qui nõ prohibentur, possunt testari: quia edictũ de testamentis est prohibitorium: secun. Pan. in rub. eod. tit. Prohibentur aũt amentes, furiosi, & nõ habentes lucida interualla. c. si. de test. Surdus, & mutus à natiuitate. C. qui testa. facere nõ po. l. discretus. nõ valẽs articulatè loqui, neq; scriptis exprimere nomen hæredis. l. iubemus. C. eod. tit. Impubes. secund. Pan. in c. Raynutius. de test. Filius familiâs, nisi de castrensi, vel quasi. in c. licet. de sepul. in 6. Prodigus cui à iudice interdicta est bonorum administratio. l. is cui. ff. eo. tit. testamentũ antè factũ valebit, ibi. Dãnatus ad mortem naturalem, vel ciuilẽ, vt sunt deportati, etiam si de manu iudicũ fugiunt. l. qui vltimo supplico. ff. eo. tit. Idem de dãnato ad perpetuos carceres. ff. de publ. iudi. l. 2. secus si ad inferiorẽ pœnã esset dãnatus: vt truncationẽ manus, & huiusmodi. Vsurarius manifestus, nisi prius pręstet cautionẽ iuxta formam c. quãquàm de vsu. lib. 6. De excõmunicato licet quidã dicant, quòd nõ potest, cõmunior tamẽ opinio est, quod potest. Pan. in c. ad probandũ de re iudic. Seruus. 13. q. 2. c. illud. Professus tria vota substantialia per c. 2. de test. & c. nõ dicatia. 12. q. 2. suprà, Religio §. 24. Hæreticus, quia omnia bona eius ipso iure sunt cõfiscata. c. cũ secundum leges. de hære. in 6. Dubius an possit testari, vel non. l. de statu. ff. eo. tit. Obsides Christiani infidelibus dati, & nõ qui ab vna ciuitate alteri dãtur. vt in l. obsides. ff. eo. tit. Damnatus ob crimẽ famosum, seu libellum in alterius iniuriã. l. is cui. ff. eod. tit. §. si quis ob causam. Infames autẽ ob aliã causam nõ prohibentẽ: vt communiter tenetur, & secundũ Bart. ibi. Reus criminis læsę maiestatis. 6. q. 1. §. verũ. Captus apud hostes Romani Imperij. l. eius. ff. eo. tit. Priuatus vtroque lumine nũc potest testari, dũmodò seruer quatuor, quæ ponũtur in l. hæc cõsultissima. C. qui test. fa. po. quæ ponit Ang. de Are. in insti. quib. nõ est

per-

per.fac.testa.§.cæcus. Qui Cardinales insecutus fuerit, percusserit, ceperit, vel in hoc associauerit, fieri mandauerit, consiliũ dederit, auxilium, fauorẽ, aut ratũ habuerit, hic neq; testari neque ex aliorũ testamento lucrari quicquam poterit, neq; ex successione. cap. Fœlicis. de pœn. in 6. De his prædictis, quidam nec etiã possunt disponere ad pias causas: secundũ cõmuniter Doct. vt primi, quarti, quinti, decimi, vndecimi, duodecimi, sextidecimi, & decimiseptimi. Bald. in l. 1. C. de sac sanct. eccle. & not. in d. c. licet. de sepul. in 6.

3 TESTARI quempiam prohibens, ab eius hæreditate repellẽdus est. C. si quis al. te. prohib. li. 2. Hic est vnus de sex casibus, in quibus quis exhæredari potest. suprà, Exhæredatio.

4 TESTAMENTORVM quoddã dicitur nũcupatiuũ, & sine scriptis, in quo manifestatur nomẽ testatoris, hęredis, & alia quæ in eo continẽtur, coram testibus, siue testium subscriptionẽ, & alijs solẽnitatibus, de quibus. C. de testa. l. hæc cõsultissima. Vnde quis potest testari, dummodò vocet legitimos testes, corã quibus nominet hęredem, & suam explicet volũtatem, etiã quòd non habeat notarium qui scribat. instit. de testa. §. fin.

5 ALIVD dicitur testamentũ in scriptis, quod potest quis facere, quando non vult, quòd aliquis sciat suam dispositionem, de quo. C. de testa. l. iubemus. l. hac consultissima. vbi ponũtur multa requisita. Vide si placet, ne erres. Not. quòd Alex. de mol. in l. stipulationum. ff. de verb. oblig. dicit, q; quis potest relinquere dicendo sic, coram notario, & testibus. Volo, quòd hæres meus faciat in omnibus, & per omnia, prout cõtinetur in quadã mea schædula scripta manu mea, quæ est apud talem religiosum, & valebit. Sed aduertat, quòd litera sua benè cognoscatur: quia si esset dubia, esset periculosum. Sed non valeret dicendo, instituo hæredem illum, cuius nomen est in quadam scædula mea apud talem: secundum Bart. in l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon.

6 IN testamento sine scriptis, necessarij sunt ad hoc, q; valeat septẽ testes legitimi, & rogari. l. hæredes palã. ff. de test. §. pe. fallit tamẽ aliquãdo in testamento cæci. in quo 8. requiruntur. In testamento facto in ture, vbi tot inueniri nõ possunt, sufficiũt quinq;. In testamẽto facto inter liberos duo sufficiunt: secun. Bald. in dict. l. hæc cõsultissima. In testamẽto facto corã Imperatore, porrectis precibus vt audiat, sufficit vnius, & potest notarius computari pro vno. de probat. c. quoniã. & in d. l. hæc cõsultissima, sed cautius est, quòd sint septẽ præter eum. In testamento militis in exercitu duo sufficiunt l. milites. C. de mili. testa.

7 TESTAMENTVM factum coram duobus testibus, & sacerdote parochiali, valet: sec. Pan. in c. cùm omnes. eod. tit. tam in foro ciuili, quàm canonicorum ad nõ pias causas, quàm ad pias. Ad pias autẽ causas etiam coram duobus valet: secun. Pan. ibidẽ. in alijs autẽ non, si desit parochialis sacerdos, vel alij duo testes, loco sacerdotis: secundum eundẽ Pan. suprà. Et si causa pia tractetur corã iudice seculari, terminari debet secundũ canones, & non secundum leges ciuiles, vbicunq; terminetur: secundum cõmuniter Doct. Et si statuto caueatur, quòd testamentum nõ valet, nisi positum in memorialibus vel registratum, tale statutum non valet, quò ad pias causas: secundũ Inno. & d. Anto. similiter non valet si statuatur, quod mulier non possit testari sine voluntate suorum consanguineorum. vt no. Pan. in c. relatum. el. 1. eod. tit. Quomodo valeant legata, etiam absque institutione hæredis, & sine solẽnitatibus suprà, Legatum. §. 50. & 51. sufficit enim solennitatis gentium vel diuini.

8 NVLLVS à iure reprobatus pro teste, potest esse testis in testamento. infrà, Testis. §. 1. Mulier non potest esse testis in testamento. ff. de testa. l. qui testamento. §. mulier. sed in testamento facto inter liberos, in testamento militis. & ad pias causas, potest esse testis: secundum Angel. de Arc. instit.

aut.de testam.§.testes.& gloss.ordinaria.in l final.C.de codicillis. Sed quia hodie quasi in omnibus apponitur clausula,quòd si non valeat iure testamenti,valeat iure codicillorum,quòd si mulier adhibeatur in testem , valebit. Neque hermaphroditus, in quo præualent muliebria.ff.de sta.homi.l. quæritur. Neque cui interdictum est hoc, vel per statutum , vel per iudicē, vel cui generaliter prohibetur esse testis in alijs negotijs:secun.Angel. neq; qui reputabatur seruus, & omnis qui habet in potestate hæredem, vt pater, & auus,& huiusmodi.instit.de testib. §.testes. Qui non est capax testamenti: vt spurius testatoris,hæreticus, dānatus ad metallum, & similes,neq, damnati de crimine famoso, vel passi muliebria.ff.de testi l.ob crimen, neq; legatarius,nisi quò ad quæstionem vertentem inter hæredem,& extraneum. §.legatarius.instit.de testa.sed benè filius legatarij potest esse testis. Neq; fidei cōmissarius generalis:quia est iuris successor,vt in li.1 ff.ad Trebel. Idem de executore vltimarum volūtatum, quando aliquid ei relinquitur in testamento.Si tamen instituatur monasterium, religiosi illius monasterij possunt esse testes:secundum Angel.insti. de testam.§.sed neque, &c. insuper.de testa. Similiter illi de aliqua vniuersitate possunt esse testes, quando nō resultat aliqua commoditas, vel vtilitas alicui in singulari , licèt in vniuersali: secus si resultat in particulari:quia essent testes in re sua,quod fieri non debent.l.omnibus.C. de testi.ff. de rer. diui.l.in tantùm.

9 Si relinquatur aliquid tabellioni in testamento nuncupatiuo,tabellio potest illud sibi adscribere sine aliqua pœna:secun.Spec in tit.de instr.edi.Secus in testamento in scriptis,quod ipse dictat,& scribit. Bar.in l.ff. ad leg. Cor. de fal.Idem dic de testibus.in l.dictantibus.C.de testa.

10 TESTAMENTVM nuncupatiuū ex quatuor redditur nullum. Primò, quando testator non est habilis ad testandum.Secūdò, si nullum hæredem instituit,vel non capacē.Tertiò,si prēterijt iam natum, quē instituere, vel exhæredare debuit. Quartò,si non sit legitimus numerus testiū , & rogatorum.Ex his infert Bar.per cle.exiui.de verb.significi.in tract.minoricarum.q. si fratres minores essent instituti hæredes sine cohærede , vel sine substitutione,testamentum nullum esset:quia non sunt capaces successionum , si tamen hoc sit verum, quòd neq; etiam ex priuilegio possint succedere.

11 TESTAMENTVM potest irritari,& rūpi ex causis septē. Primò,quādo nō est prēuisum de posthumo,qui condito testamēto natus est.Is si prēmoriatur, testatoris testamentum nō rumpitur quò ad effectum, idē dic de quasi posthumis : vt est arrogatus, vt ille,qui tēpore testamēti nō erat suus, sed tempore mortis sic. Alios modos vide instit.quib.mod.test.infi.Hęc ad confessorem parum faciunt,sed magis ad exterius forum spectant.

An legata facta in testamento,quod nullum est, vel irritandum, teneant. suprà,Legatum.§.51.

12 VLTIMVM testamentum semper valet.13 q.2.c.vltima voluntas.etiam si de primo mentionē non faciat , nisi in testamento inter liberos facto.C.de testa.l.aut hoc inter liberos,& quādo testator sibi legē posuisset,dicēdo si fecero aliud testamentum nō valeat,nisi fecero eius mentionem,&c, tunc nisi mentionem faciat de alio, nō valet.ff. de leg.3 l.si quis.Item quādo secundū est sub conditione de præsenti,vel prēterito:vt dicēdo, instituo Petrum hæredem , si Antonius est prætor, tunc conditione existente vera, rumpitur primum,si nō,minimè rumpitur primum. Si conditio sit de futuro, & sit possibilis , etiam quòd non adueniat, rumpitur. Si sit impossibilis, habetur pro non adiecta, & sic rumpitur primum.l. cùm in secundo testamēto.ff. de iniust.rup.te.

13 QVI vult primū testamentū cassare, & non facere secundum, non potest,nisi post decennium à primo condito,& coram tribus testibus dixerit,

nolo

nolo primum valere testamentum. l. sancimus.C.eodem.

24 NON est dare remedium quin testamentum factum etiã cum iuramento de alio nõ faciendo,vel quomodocunque fiat,possit rumpi, & reuocari,faciendo expressam mentionẽ de clausula derogatoria si quaerat, suo quibuscunq; verbis,etiã si de ipsis deberet fieri mẽtio de verbo ad verbum, quia voluntas hominis vsq; ad mortem est ambulatoria,& hæc est cõmunis sententia doct.præsertim Ange.de Aret. Insti.quib.mod.test.infir. Dicat Cyn. in d.l.sancimus.quicquid velit.

25 SI in testamento apponatur talis clausula,scilicet ,si nõ valet iure testamenti,valeat iure codicillorum saltẽ, vel iure cuiuscunq; volũtatis vltimę, &c.Si testamentum patiatur defectũ, vel iuris repugnantiã in his,quæ sunt de substantia eius,nihil facit hæc clausula,nisi sit inter liberos,secundũ communem opinionẽ.Si vero patiatur tãtum defectum solennitatis debitæ,valebit iure codicillorũ, dummodo solennitas sufficiens codicillo sit apposita,scilicet sint quinq; testes,etiam nõ rogati,& sic legata in eo debentur.instit.de codicil.in principio.suprà,Legatum.§.11. Quomodo differt codicillus à testamento, quia non pertinet ad confessorẽ,vide Tab.si vis.ibi.§.13. Multa alia dimittuntur ,quæ ad conscientiam non faciunt.

26 SI institutio hæredis voluntati alterius cõmittatur.vt dicendo,instituo hæredem,quẽ Titius voluerit,non valet,sed oportet,vt proprio ore,vel propria scriptura exprimatur, in d. l.hac cõsultissima.Imò Ioã. Andr.in addit. post Specu.eod.titu.tenuit,quòd quis instituatur hæres ad interrogationem alterius,dicentis,vis talẽ instituere hęredẽ tibi,nõ valet, Tenet tamẽ in c.cũ eo.tit.quod de æquitate canonica valet.Si committatur voluntate an velit esse hæres vel ne,valet,secun.Hosti.& Inno.in d.cap.cum tibi,nõ autẽ si cõmittatur voluntati alterij ab hęrede. l.si quis.ff.de hæred.instit.Si autẽ dicat,committo omnia bona mea arbitrio,vel dispositioni Titij, valet & tenetur Titius in pias causas distribuere, quia non potest dispensando dispensare, nisi secundum voluntatẽ testatoris,contra quã agere posset, si in prophanis dispẽsaret Pa. in d.c. cùm tibi. suprà,Executor.§.13. Cõsentit Bar. in li.1.C.de sacrosanct.eccles.

27 NON implens voluntatẽ defuncti testatoris,si est hæres extraneus, perdit totam hæreditatẽ.ca.si hæres.de testa. Si verò est filius, & hæreditas est diuisibilis, perdit eam, reseruata tãtùm legitima.C.de fidei cõmiss. authen.hoc amplius.sed si est indiuisibilis, vt ducatus,regnum, & huiusmodi, totum amittit.capit.licẽt de voto.Intellige si nõ implet voluntatem in dispositis in testamento,quę ipso iure habẽt authoritatẽ, vt sunt legata,substitutiones,& huiusmodi. In alijs aũt nõ seruando, non incurrit hãc pœnam, nisi testator apposuerit pœnã,vt dicendo si non fecerit sic,vel sic, volo vt des centum Titio.tũc soluet pœnam, nisi quod præceptum fuit,sit impossibile, vel turpe, vel contra legem.instit. de leg.§.pœnę quoq;. Illo enim in casu non tenetur.

28 ADITA hæreditate sine mora debent solui legata,si res legata est in patrimonio: quia dominiũ eius trãsit in legatarium illicò adita hæreditate l. cùm res.ff.de lega.1. & potest cogi hęres non expectato anni lapsu ad soluẽdum , & si nõ impleuerit hæres tẽpore debito,episcopus debet interdicere, & sequestrare omnẽ hæreditatem, vt sic satisfaciat indirectè volũtati defuncti, maximè ad pias causas, & si vltra sex menses neglexerit soluere,à tempore insinuationis testamẽti,cogetur soluere postea cum omni emolumẽto,& interesse,in pœnã negligentiæ:& si negat soluere hęc legata ad pias causas,& perseuerat in negatione vsq; ad sentẽtiam , cõdemnatur vt soluat duplum. Est text.insti.de actio.§.item mixta.Si verò à tempore monitionis sibi factæ per iudicem differat soluere vltra annum quæcunq; relicta , priuatur tota hæreditate ,& peruenit ad substitutos Panor.in cap.si hæredes.de testam. in glo.

gl. 1. quod quidem bene aduertere deberent hæredes cuncti.

19 Si dispositioni alterius tacitè committatur hæredis institutio, valet: vt dicendo, instituo hęredē Semproniū, si Plato Romam ierit. l. illæ institutiones. ff. de hære. insti. Idem de leg. 2. l. 1. non autem si expressè, vt dictū est suprà committatur, valet.

20 Institvtio personæ incertę, vt dicēdo, instituo hæredes meos pauperes Christi, vel pauperes Christi eligendos per Antonium, vel talē, quod melius est, valet: secun. gl. in d. c. cùm tibi. neque sic ius institutionis cōmittitur volūtati alterius, sed electio personæ tantùm: ideò non est contra id, quod suprà dictum est, si electio hęredis committatur dispositioni alterius, non valet, &c. quia hic instituuntur hæredes à testatore, electio autem alteri committitur.

21 Haeredis institutio potest fieri sub conditione, dummodò nō instituatur ad tempus certum, vt vsque ad annos tres, vel huiusmodi. Potest tamen fieri ad tempus incertū, vt donec vixerit, vel postquàm fuerit in ætate 20. vel 10. annorum. ff. de hære. instit. l. in tempus. Fallit hoc in milite, qui potest instituere etiam vsque ad certū tempus. l. milites ita. ff de milit. testa. Aduerte quòd institutus hæres vsque ad certum diem, alio hærede non dato, semper erit hæres. Idem si instituatur ad diem incertum. l. hæreditas ex die. ff. de hære. instit. Bal. & Salic. in l. extraneum. c. de hære. inst. quia nemo potest pro parte decedere testatus, & pro parte intestatus. l. ius nostrum. ff. de reg. iur.

22 Si quis instituat aliquem cum his cōditionibus, videlicèt: Si decesseris sine liberis, si nō nupseris, si non intrāueris religionē, oēs habentur pro non adiectis. c. in præsentia. de prob. & ibi Pa. Multa circa hanc materiam forent scribenda, quæ magis ad causidicos, quàm ad sacerdotes pertinēt, ideò dimitto. De testamentario executore, suprà, Executor. per tot. Qui possint testamentorū institui executores, & de eorum officio, Sil. testamentum. §. Vide ibi ad plenum, si placet.

TESTIS.

1 Testes esse non possunt, qui prohibentur, de quibus in glo. de testi. c. 1. qui communiter testificari non possunt, nisi fortè in certis casib⁹, & hi sunt, qui his versibus continentur: Conditio, sexus, ætas, discretio, fama. Et fortuna, fides, in testibus ista requires, &c. Seruus. c. fotus. de verb. sig. Fœmina. c. mulierem. 33. q. 5. Impuberes. 4. q. 3. c. 1. Mente capti. 3. q. 7. §. 3. infames. de test. cogi. c. præterea. Pauperes 4. q. 3. c. si testes. Infideles cōtra fidelem. 2. q. 7. c. si hęreticus. Inimici. c. testes. 4. q. 3. Ignoti. authen. de testi. §. sancimus. col. 7. Executores, vel procuratores negotiorū in ipsa causa. in c. Romana. li. 6. eod. ti. Hi ordinariè non admittūtur, licèt in aliquibus casibus possint admitti, secundum quod iura volunt, quod ad sacerdotes non spectat, plures alij repelluntur: vt dicit Sil. ibi. §. 8. vsque ad 15.

2 Nvllvs admittitur ad testificandum in propria causa, neque principaliter, neque secundariò. c. eod. tit. l. omnibus. tamen personæ de collegio possunt ferre testimonium pro causa vniuersitatis. c. insuper. eod. ti. & legatarij, & fidei commissarij pro testamēto, non pro legatis sibi relictis. sup. Testamentum, §. 8. & prælatus potest testificari in causa ecclesiæ, dūmodò per se causam illā non promoueat, quia etiā potest esse iudex. in c. si quis q. 7.

3 In causa cōmuni duorū neuter potest esse testis, quia vtriusque est arg. ff. de ri. nup. l. illud. neque socius criminis, & particeps. c. veniens. eod. tit. nisi in crimine læsæ maiestatis, & hæresis. Admittuntur tamen ad denuntiationem, vel præsumptionem. c. significasti. de adult.

4 Consanguinei oēs per rectā lineam ascendēdo non possunt esse testes pro se, vel contra se, vel econtrà. 4. q. 3. §. item in criminalibus. Idem de matre: tamen creditur matri, & patri pro filio quò ad ætatem, & natiuitatē c. per tuas. qui fil. sint legit. & vbi agi-